SPOL IN ZNANOST NA ZRC SAZU

12

Pred vami je nova številka Novičnika Spol in znanost na ZRC SAZU!

Novičnik vas redno obvešča o dejavnostih
Inštituta za spominske in kulturne študije ZRC SAZU in ZRC SAZU
na področju raziskovanja spolov in enakih možnosti v akademski sferi.
Na inštitutu trenutno izvajamo dva projekta iz okvira **OBZORJE 2020,**
projekt **R&I PEERS** in projekt **ACT**.

Februar 2021

European Commission | Horizon 2020 European Union funding for Research & Innovation

Spolno nadlegovanje v akademskem okolju

Javno debato o problematiki spolnega nadlegovanja v akademskem okolju sta sprožila dva dogodka. Oktobra 2020 je zaradi očitkov študentk o neprimernem vedenju senat Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani profesorju odrekel izvolitev v habilitacijski naziv, kar je februarja 2021 potrdil tudi senat Univerze. V istem času je odmevala tudi javna izpoved igralke o spolnem nadlegovanju, ki ga je doživljala kot študentka s strani profesorja na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani. Da ne gre za osamljene primere opozarja študentska skupina Rezistenca, ki izvaja anonimno anketo na temo spolnega nasilja, ki ga doživljajo študenti_ke s strani zaposlenega pedagoškega kadra na fakultetah, akademijah in višjih šolah. Anonimna skupnost študentk in študentov Univerze na Primorskem je prav tako opozorila, da problem obstaja tudi v drugih akademskih okoljih po Sloveniji. Medtem ko so naslovljene institucije izražale »ničelno toleranco« do spolnega nadlegovanja in vseh oblik nasilja, v akademski skupnosti postaja jasno, da je obstoječa regulativa, ki ureja to področje, neustrezna. Obstoječi pravilniki nimajo jasnega protokola za sankcioniranje ter zaščito in podporo prijaviteljic_ev. Na to je opozorila Komisija za enake možnosti na področju znanosti v svojem sporočilu za javnost, ter razprava Slovenskega sociološkega društva »Spolno nadlegovanje v akademskem svetu«, 17. februarja 2021. Na to temo bo organizirana tudi okrogla miza »Stop trpinčenju«, ki jo bosta 8. marca 2021 organizirali Filozofska fakulteta UL in Komisija za enake možnosti. Skupina Rezistenca na isti dan pripravlja spletni dogodek »#univerzatudi: Soočanje s spolnim nadlegovanjem v univerzitetnem prostoru«, kjer bodo predstavljena orodja, s katerimi si študentke_i lahko pomagajo, če doživljajo nasilje na fakulteti.

Ženske in leto 2020

Leto, ki je za nami, je bilo zaradi izbruha pandemije in z njo povezanih okoliščin še posebej težavno za marsikatero ranljivo skupino. Zaradi dela in šolanja otrok od doma pa je bilo poseben izziv tudi za vse zaposlene matere, torej tudi za raziskovalke na ZRC SAZU.

Ob koncu leta 2020 smo se odločili, da bomo o tem, kako so ga doživljale, povprašali nekaj raziskovalk, ki so, nenaklonjenim razmeram navkljub, prav letos na svoji raziskovalni poti nanizale kakšen vidnejši dosežek. Izbrali smo: Tatjano Čelik, Heleno Dobrovoljc, Mirjam Hladnik Milharčič, Katarino Keber, Marijo Klobčar, Sašo Poljak Istenič, Heleno Seražin, Lilijano Šprah in Vito Zalar. Njihova razmišljanja so objavljena tukaj.

11. februar: Mednarodni dan žensk in deklet v znanosti

Leta 2012 je OZN razglasila 11. februar za mednarodni dan žensk in deklet v znanosti. ZRC SAZU se je z namenom obeležitve mednarodnega dneva žensk in deklet v znanosti pridružil mednarodni spletni kampanji na Twitterju #SpeedUpChange. Kampanja je bila namenjena povečanju vidnosti ukrepov nacionalnih vlad in lokalnih administrativnih teles za doseganje strukturnih sprememb na področju enakosti spolov. V okviru kampanje smo informirali o konkretnih dejavnostih, ki ji ZRC SAZU izvaja v okviru Akcijskega načrta za uveljavljanje enakosti spolov, sprejetega februarja 2019 v okviru EU projekta R&I PEERS.

Druga sinergijska konferenca ACT

Druga sinergijska konferenca (2nd Synergy Conference) v okviru projekta ACT je potekala 11. in 12. februarja 2021. Namen konfence je bil predstaviti rezultate projekta ACT na področju enakosti spolov v evropskem akademskem okolju. Pristop, ki ga je razvil projekt ACT temelji na konceptu »skupnosti praks« (Communities of Practice – CoP). V okviru projekta smo izdelali, razvili in podprli osem skupnosti praks ter vrsto orodij, ki na institucionalnih in medinstitucionalnih ravneh in na ravni EU omogočajo prenašanje dobrih praks na področju enakosti spolov v akademski sferi. Konferenca je bila posvečena predstavljanju skupnosti praks, vključno s skupino Alt+G, ki deluje na območju Slovenije in je edina tovrstna skupnost, ki se osredotoča na sistemske spremembe na področju enakosti spolov na nacionalni ravni.

Dvodnevno srečanje je vključevalo predstavljanje dosedanjih izkušenj in pridobljenih spoznanj v okviru projekta, ter izmenjavo mnenj med predstavniki_cami znanosti, odločevalci_kami, voditelji_cami in ostalimi deležniki, ki jih zanima enakost spolov v akademski sferi. Mina Stareva, vodja sektorja za enakost spolov na Generalnem direktoratu za raziskave in inovacije EK, je predstavila vprašanje akcijskega načrta za enakost spolov (*gender equality plan – GEP*), kot pogoja za prijavo na program Horizon Europe. Na koncu se je na skupni delavnici s članicami projekta ACT, članicami projekta We Observe in predstavniki_cami Directorate general Joint Research Centre odprla razprava o skupnostih praks kot sredstvu za bolj učinkovito uvajanje enakosti spolov na strukturni ravni. Kot osrednji vprašanji sta bili izpostavljeni: skupnosti prakse kot metodologija v izvajanju strukturnih sprememb ter njihova trajnost po končanem projektu.

Delavnica »Načrt za enakost spolov na akademskih institucijah: zakaj in kako«

Z novim okvirnim programom Obzorje Evropa (2021–2027) se uvaja nov vstopni pogoj za prijave, ki določa, da bodo morale imeti javne institucije sodelujoče v projektnih prijavah akcijski načrt za enakost spolov. Kaj uvajanje nove politike dejansko pomeni, smo razložili v novici na naši spletni strani Spol & znanost, to pa je bila tudi tema spletne delavnice »Načrt za enakost spolov na akademskih institucijah: zakaj in kako«, ki se je zgodila 18. februarja 2021 v organizaciji slovenskih raziskovalnih skupin projektov CHANGE in ACT. Delavnica, ki se je udeležilo 60 udeleženk_cev, se je začela z uvodno predstavitvijo Jovane Mihajlović Trbovc o tem, kako se bo nov vstopni pogoj uveljavljal v praksi. Temu je sledila okrogla miza, kjer so Tanja Petrović (ZRC SAZU), Milica Antić Gaber (Filozofska fakulteta UL) in Nadja Furlan Štante (ZRS Koper), vse članice skupine Alt+G, govorile o oblikovanju in implementaciji akcijskih načrtov na svojih matičnih institucijah. Vse udeleženke so izpostavile, kako vsak akcijski načrt naslavlja specifične probleme vsake posamične organizacije ter kako je za izpeljavo načrta nujna podpora vodstva in sodelovanje uprave akademskih institucij.

Fotografija: Tanja Petrović

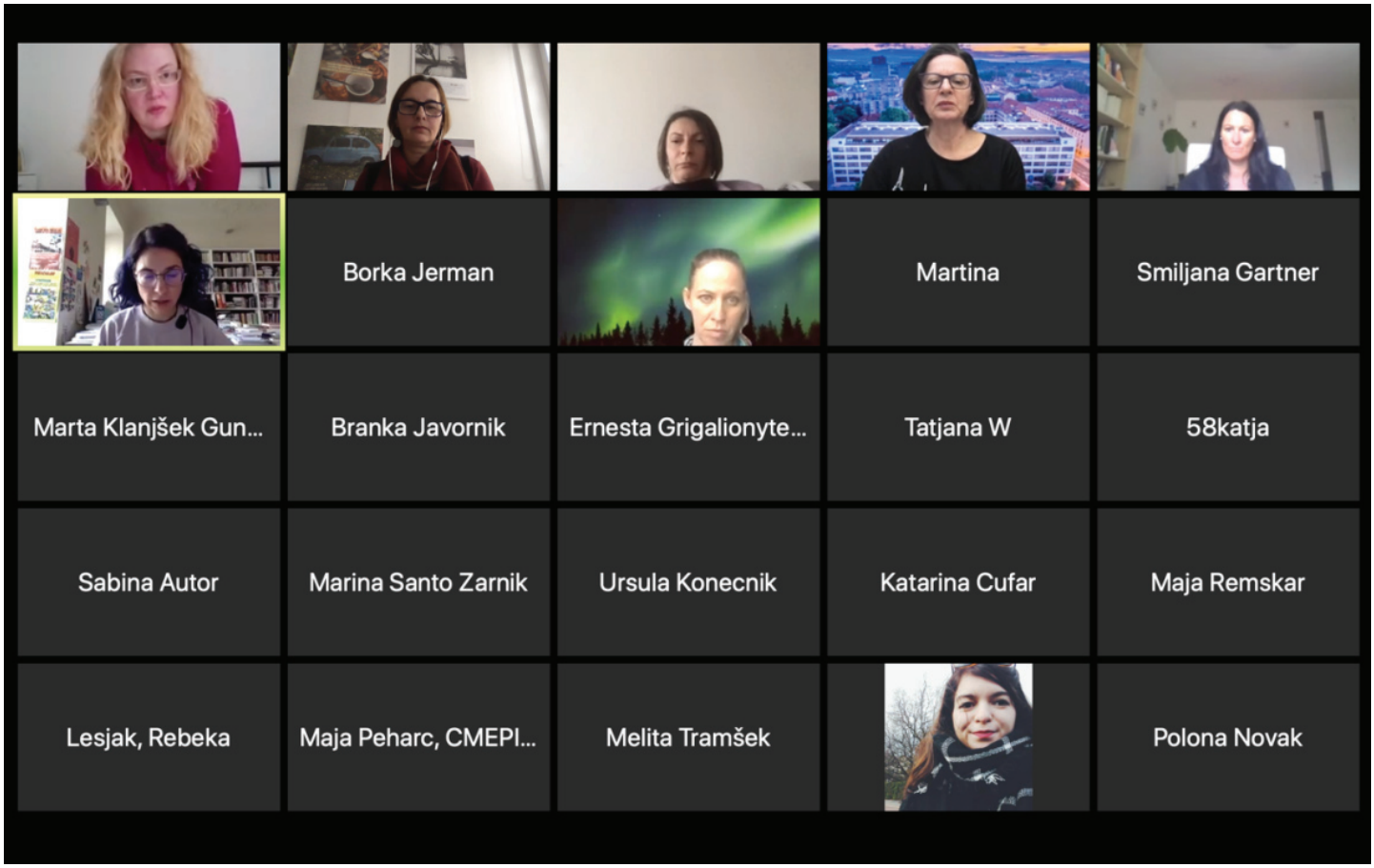

ZGODILO SE BO

V času okrog 8. marca, mednarodnega praznika žensk, se vrstijo dogodki, ki naslavljajo tudi vprašanja vezana na položaj žensk v znanstvenem okolju:

- Dva posveta Komsije za enake možnosti na področju znanosti: »Etika v znanosti: O čem in zakaj akademska skupnost molči« (4. marec 2021) in »Kje so kandidatke za napredovanja in nagrade, odločevalke in akademkinje?« (5. marec 2021).
- ZRC SAZU organizira pogovor »Delo žensk: od tovarne do pisarne in drugod« (8. marec 2021).
- Odbor za ženske Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije organizira ogled dokumentarnega filma *Picture a Scientist*, o prikritih in odkritih diskriminacijah žensk v znanosti, z možnostjo ogleda od 8. do 10. marca 2021.

Zaradi epidemiološke situacije vsi dogodki potekajo preko spleta.

Iz prihajajoče knjige o naših pomembnih znanstvenicah

V okviru projekta R&I PEERS – Pilotne izkušnje za izboljšanje enakosti spolov v raziskovalnih organizacijah, je v pripravi zbornik z delovnim naslovom *Naše pomembne znanstvenice.* Zbornik bo vključeval prispevke o znanstvenicah, ki so pomembno prispevale k razvoju znanosti na območju nekdanje Jugoslavije. Delčke teh prispevkov redno objavljamo v novičniku. Tokrat zgodovinarka Manca G. Renko piše o botaničarki Anegli Piskernik.

Angela Piskernik: ONKRAJ BOTANIKE

Leta 1912, ko je bila Angela Piskernik stara šestindvajset let in bila dve leti pred doktoratom iz prirodoslovja na dunajski univerzi, je pripravila predavanje z naslovom *Žena, nje lastnosti, pravice in dolžnosti*. Gre za razmeroma folklorno besedilo, ki temelji na konservativnem redu katoliškega koroškega podeželja, v katerem se mlada botaničarka ukvarja z razlikami med moškim in žensko, ženskimi dolžnostmi v družini ter moškimi v javnem življenju. Verjame sicer, da je »žena upravičena, da si na podlagi svojih moči in lastnosti ustvari samostojno življenje« in sme tudi delovati v javnosti, vendar pa tam lahko nastopa le kot samostojna ženska, kot zakonska žena pa mora svoje mesto iskati v družini. Predavateljica ne dvomi o ženskem napredku, za časa svojega življenja celo pričakuje, da bo cesar imenoval prve ministrice. A konec monarhije je prišel veliko hitreje kot konec patriarhata, tako da se je v svoji želji uštela.

... Znanost sama nikoli ni postala središče življenja Angele Piskernik, prej je bila sredstvo, ki ga je potrebovala za vzpostavitev svojega javnega glasu. To ne pomeni, da ni stremela k akademskemu ali znanstvenemu poklicu, iz poznejših dokumentov je razvidno, da bi si želela napredka v svoji karieri, vendar pa njena zapuščina jasno kaže, da je večji del njenih zanimanj drugje: v agitaciji, političnem delovanju, pisanju, etnologiji, koroških šegah in navadah, pisanju leposlovja in poučevanju. Vprašanje, ki si ga ob tem lahko zastavimo, je, ali je znanost zavoljo drugih interesov potisnila ob stran, ali pa so drugi interesi prevladali, ker ji je okolje onemogočalo znanstveni in akademski napredek?

Informacije o štipendijah za raziskovalke_ce na začetku kariere

Pomemben vidik prizadevanj za enake možnosti v vsaki raziskovalni organizaciji je povezan s potrebami raziskovalk_cev na začetku kariere. Zato v novičniku redno objavljamo informacije o štipendijah in ostalih možnostih za raziskovanje v tujini.

V tokratni številki nadaljujemo z informacijami o štipendijah za raziskovalke_ce na začetku kariere. Za več informacij si poglejte predhodne številke novičnika.

- **Štipendije NIAS, Amsterdam.**

  NIAS ponuja tako individualne kot skupne (do 10 ljudi) štipendije (5 ali 10 mesečne) za raziskovalke_ce iz področja humanistike in družboslovja. Tema po lastni izbiri.
  Rok za prijavo: 15. marec 2021. Preberi več..

- **Center for Advanced Study, Sofija.**

  Center for Advanced Study, Sofija ima odprtih več razpisov za mednarodne štipendije 2021–2022.
  Rok za prijavo: 31. marec 2021. Preberi več.

- **Štipendije za tečaje nemškega jezika na Bavarskem 2021, BAYHOST.**

  Štipendije za tečaje na Bavarskem vključujejo šolnine, nastanitev in prehrano; v primeru spletnega tečaja bo plačana pristojbina. Študenti_ke in mladi_e akademiki_nje vseh disciplin z znanjem nemščine (vsaj B1), se lahko prijavijo za štipendije za poletni tečaj BAYHOST.
  Rok za prijavo: 23. marec 2021. Preberi več.